

κατὰ τὴν ἀσθενῆ ἡμῶν κρίσιν· διότι τινὰ μὲν μέρη οὐχ ἱκανῶς διερώτισεν, ἐν ἄλλοις δὲ ἀπεπλανήθη τοῦ ἀληθοῦς· ὁμολογοῦμεν ὅμως, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ εὑρομεν αὐτὸν ἀμερόληπτον, οὔτε κρείττονας τοὺς Ῥώσσους ἐν πᾶσιν, οὔτ' ἐν πᾶσι χειρόνας τοὺς πολεμίους τῇ Ῥωσσίᾳ παρέστησεν. Ἐπὶ δὲ καὶ τὸν μεταφραστὴν αὐτοῦ ἀφορμὴν ἔχομεν εἰς τινὰ νὰ ψέζωμεν, πρὸ παντὸς δ' ἄλλου μάλιστα εἰς τὰ τυπογραφικὰ παροράματα καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τὰς χρονολογίας, ἅπερ δυστυχῶς παρεστέρησαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἱκανῶς ἐξετάνομεν τὴν παρούσαν μελέτην, ἥτις ὑπὸ τοσαύτας τερπνὰς ἐντυπώσεις ἐγράφη, ἐχέτωσαν ἀμρότεροι ἀφῆσιν παρ' ἡμῶν ἐφ' οἷς ἡμαρτον, ἵνα μὴ παραπικράνωμεν τοῦ μὲν τὴν μνήμην, τοῦ δὲ τὴν εὐχαρίστησιν ἣν ἑκάστος αἰσθάνεται ἀποθέτων τὸν κάλαμον καὶ διδούς τέλος εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἰσως δὲ καὶ ἐπισκεῖς ἐσμεν φόβῳ μὴ ἐπαίῃῃ ἡμῖν τὰ τοῦ Σωκράτους, ὅτι «χαλεπὸν οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἀμαρτεῖν, χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιῆσαντας μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν.» Ἐπειδὴ δ' ὀφείλομεν χάριτας διὰ τὸ τὰ μάλιστα ἐπίχαρι τοῦ δώρου τῆς μεταφράσεως, ἥτις πολὺ τελειότερα ἀπέδῃ καὶ αὐτῆς τῆς Γαλλικῆς, ἀπ' ἧς ὁ Κ. Κροικιδᾶς μετέφραζεν ὡς ἀδαῆς τῆς Ῥωσικῆς γλώσσης, ἔνεκα τῆς ἐπιμελείας ἣν κατέβαλεν ὁ ἐπὶ Ἑλληνικῇ, παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ διαπρέπων σεβάσμιώτατος Ἀρχιμανδρίτης τῆς ἐν Ἀθήναις Ῥωσικῆς Πρεσβείας Κύριος Ἀντωνῖνος, ὁ παραβαλὼν τὴν μετάφρασιν πρὸς τὸ Ῥωσικὸν πρωτότυπον κατὰ τοὺς ἑνδεκα πρώτους τόμους, τὸν δὲ δωδέκκτον, ὅστις ἀμετάφραστος ἔτι ἐστὶν εἰς τὴν Γαλλικὴν, ἐξεργάσθη ὁ τοῦ ἡμετέρου Παναπιστημίου Καθηγητῆς Κύριος Π. Ρομπότης ὁ ἐν Ῥωσσίᾳ ἐκπαιδευθεὶς, καταπαύομεν ἐνταῦθα τὸν λόγον εὐχόμενοι τῇ φίλῃ ἡμῶν πατριδι, τῇ ὑποστάτῃ ἴσα τῇ Ῥωσσίᾳ δεινᾷ, ἴσῃ ἐκείνῃ νὰ λάβῃ τὴν ἰσχύϊν, μὴ θαμβουμένη ποσὼς ὑπὸ τῆς δόξης τῆς ὁμοδόξου, καὶ ἀναλογιζομένη, ἡ Ἑλλὰς, ὅτι ἰδίον ἔχουσα φῶς δωρηθὲν αὐτῇ παρὰ τοῦ Ὑψίστου, ἐν οὐδενὶ μὴ καταδεχθῇ νὰ γίνῃ δορυφόρος τῆς Ῥωσσίας. Παρὰ τὸν Ἰστρὸν τὸ πρῶτον συνκητῆθησαν πρὸ δέκα σχεδὸν αἰώνων, τὸν Ἰστρὸν ἄς θέσωσιν ὕριον ὀρέγουσαι ἡ μία πρὸς τὴν ἑτέραν τὴν χεῖρα, ἀλλ' ἐγγράφουσαι ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἰστρου τῷ μὲν δεξιῷ,

« Αἰ δ' εἰς Ἑλλάδος καὶ οὐ Ῥωσσίας χῶραι »

τῷ δ' ἀριστερῷ,

« Αἰ δὲ Ῥωσσίας, οὐκ εἰς Ἑλλάδος χῶραι ».

Ἀθήνησι τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1859.

Ν. Ι. ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Τῷ Διευθυντῇ τῆς Πανδώρας (*).

—ooo—

Φίλε Συντάκτα!

Κατεχωρίσθη πρό τινων μηνῶν ἐν Ἀθήναις, δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον εἰς τίνα τῶν ἐφημερίδων, ἄρθρον βιβλιογραφικόν, ἐπιθεωροῦν τὸ σύγγραμμά μου, τὸ ἐπιγραφόμενον ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ. Ὁ λόγιος συγγραφεὺς τοῦ ἁρθροῦ ἐκείνου, ἀναφέρων τὴν ἐν σελ. 682 περικοπὴν τοῦ βιβλίου μου, εὐλογον κρίνει νὰ διορθώσῃ μίαν λέξιν ἡμαρτημένην, κατ' αὐτὸν, τῆς περιόδου, γράφων δυσπρόσιτον ἀντὶ τῆς ἀναγινωσκομένης δυσπρόσιτον.

Εἰσιγῆτα τότε, μικροῦ λόγου ἀξίαν θεωρήσας τὴν μεταβολὴν τοῦ κειμένου.

Ἦν δὲ πάλιν, ἕτερον ἄρθρον βιβλιογραφικόν περὶ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματός μου, δημοσιευόμενον ἐν τῷ Αἰῶνι (ἀριθ. 1799 καὶ 1800), μέμνηται τῆς αὐτῆς περικοπῆς, καὶ κρίνει ὡσαύτως τὴν αὐτὴν λέξιν ἡμαρτημένην δυσπρόσιτον γεγραμμένην. Μάλιστα ὁ δεύτερος ἀρθρογράφος, πρὸς κρείττονα τῆς ἀπορίας τοῦ ἐνδειξίν, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐσφαλμένην τοῦ κειμένου μου λέξιν, παρεμβάλλει ἐν παρενθέσει καὶ μετὰ ἐρωτηματικῷ τὴν ἰδίαν του διορθώσιν, γράφων (δυσπρόσιτον;).

Τὸ ἐμφαντικὸν τῆς ἐρωτήσεως, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, προκαλεῖ τὴν ἀπάντησιν.

Ἀπαντῶ, λοιπόν, ἐπὶ τοῦ παρόντος πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς σοφοὺς διδασκάλους μου λέγων, ὅτι εἰ καὶ ἀνάσκητος περὶ τὴν ἑλληνικὴν, εὐρίσκω τὴν παρ' ἐμοῦ μεταχειρισθεῖσαν λέξιν δυσπρόσιτον γράμματα τρανοῖς τελησκαυρισμένην εἰς τὰ ἑλληνικά λεξικά.

Ἡ λέξις αὕτη παράγεται ἐκ τοῦ προσφῆρω, κατὰ διάκρισιν τῆς δυσπρόσιτος, ἥτις προέρχεται ἐκ τοῦ πρόσσιμι. Ἐχρυσὶ δ' ἀμφοτέραι τὴν αὐτὴν, ὡς ἐγγιστα, σημασίαν.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν

ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ.

(*) ΣΗΜ. ΤΗΣ ΔΙΕΥΘ. Ἐπειδὴ ἀσθενῶντες δὲν μείνωμεν τὴν ἐν τῷ Αἰῶνι κρίσιν, ἀγνοοῦμεν ἱκανὰ ἢ φιλολογικὰ πρὸς τὴν ἀξίαν· ἀλλὰ βέβαιον εἶναι, καὶ ἡμᾶς πούλαχιστον, ἔτι ὅσας προκίται περὶ συγγραμμάτων τοσούτοις ἐμβριθῶς ἴσως αἱ Βυζαντινὰὶ Μελέται, ματαίσχολος φαίνεται ἡ περὶ τὴν λέξιν σπουδὴ, καὶ ἐσφαλμένη ἂν εἴναι, ὡς ἐπὶ τοῦ παρακείμενου ἢ παρατέρου. Ὁ Κ. Σ. Ζαμπῆλιος ἀνεύρεσεν τὴν τῶς καχραμμένην, τὴν τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, καὶ ἀπαίρων οὕτω μεγίστην ὑπαρξίαν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἐπισπῆται ἵσως ἐνίοτε εἰς λάθῃ ἱστορικὰ τοιαῦτα μόνον, ἐὰν ὑπάρχωσιν, ὥς ἐξελεγχθῶσι προσκυντῶς χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀκριβοῦς.